

HOMILIA LAICA D'ORGANYÀ

30 d'agost del 2024,
per Gemma Ruiz Palà

Ara sentireu una història que ja no serà.

Ara sentireu la història d'algú que ja no hi és.

Arribava al restaurant la primera. Com li agradava, ullar l'escenari sense actors, sense públic. Sense aplaudiments. El teatre mut que obria un ull i feia els primers badalls tan bon punt ella encenia els llums: clac-clac-clac-clac-clac!

El silenci blanc i net dels menjadors. La pau estranya i freda dels fogons. L'olor feréstega i antiga del jardinet. No se'n podia estar de despentinat el romaní, la farigola i els boixos amb la punta dels dits. Com li agradava, desvetllar-los de la rosada i quedar-se'n la fragància de verd. Li recordava el pacte i el tracte que la terra havia fet amb els seus avis, amb els besavis, i més enrere i tot. Des de la riuada del 62, els pares l'havien hagut de fer amb la clientela, el pacte i el tracte. D'ençà que l'aigua que no té amo i ho arrossega tot arrossegues les hortes i els conreus que alimentaven la masia, ells haurien d'alimentar qui s'hi volgués acostar a fer un mos. Haurien de canviar la feina de pagès per la feina de fondista.

Ella hi va començar a anar els diumenges, a la masia mudada de restaurant. De ben joveneta va aprendre l'art de fer sentir els de fora com si fossin de casa. D'entendre'ls els dubtes amb les preguntes justes, d'endevinar-los els gustos amb el gest, de memoritzar-ne les manies amb mà esquerra: de portar-los el platet del desig del dia abans no haguessin ni aixecat un dit.

L'art de la cuina també el tenia après. De la mare. I per això amb una llambregada sabia dir del cert si aquell morro de bacallà avui es desfeia a la boca o si avui era la galta de porc amb careta a la brasa la que feia tornar lero de tan melosa com els havia quedat.

Recordi'm a quin nom tenia la reserva, si és tan amable. La quietud durava ben poc. Aviat havia de posar el teatre en solfa, ella. I tota la jornada era un recordi'm, un vinguin, un acompanyi'm, un seguim a la rodona del racó, un demani'm el vi, un tinguin la carta de postres, si és que avui volen variar de la crema. I els picava l'ullet. Perquè ja sabia que no, que aquell matrimoni gran que no fallava cap dijous no volia variar mai de la crema.

I tot havia anat com una seda, a la masia mudada de restaurant. Pencant molt, esclar. No hi havia dia que l'apreci no li arribés amb una floreta o altra.

Del matrimoni gran dels dijous, del director comercial que tot sovint hi duia els millors clients, del fabricant que hi dinava cada dia amb una esgarrapada, dels nuvis que hi tornaven cada aniversari... Era la millor propina, sentir com li deien *argent viu, el cor de la casa, l'alma mater, les castanyoles*, amb aquest teu bon caràcter i aquesta alegria. I costava tan menys, fer el clac-clac-clac-clac! cada matí, així.

Però un dia, ella va fer números. I li va sortir més de mitja vida de recordi'm, de vinguin, d'acompanyi'm, de seguim, de demani'm, de tinguin... Un dia va fer números i va fer el cop de cap: havia arribat l'hora de tastar ella tots els plats que només li havien passat per davant: l'hora de jubilar-se. I va començar a fer llistes. I eren més llargues que aquella carta que tant se sabia de memòria. Llistes d'aficions, llistes de llibres, llistes de pel·lícules, llistes de sèries, llistes de muntanyes, llistes de platges, llistes de ciutats... Un mar brillant, blau, grandíols i fondo, tot allò tan nou.

Per no perdre-s'hi, va començar per confiar en les que hi havien arribat primer, en les que ja en sabien de treure-li profit a la jubilació i havien fet grupet de dones al poble. Va desar el rellotge en un calaix i s'hi va apuntar.

Ara es podia encantar a prendre el seu cafè americà a la plaça mentre les esperava. Ara podia jugar amb elles a cartes o fer punt de creu, mentre reservaven dia pel cine, dia per les muntanyes, dia per les platges, dia per les ciutats. Ara, aquella mestressa de fonda es mudaria cada dia amb un vestit diferent. De tastaolletes, de passejanta, d'exploradora, d'astronauta... O tan solament de badoca, del que més li plagués. Com li agradava, entrar en aquell mar brillant, blau, grandíols, fondo i tan nou. I com m'agradaria a mi acabar dient que ara mateix s'hi ha capbussat. I que neda.

I no, perquè aquesta història ja no serà.

Perquè ella ja no hi és.

Benvolguda, estimada gent d'Organyà, el que acabeu de sentir no és un relat imaginari. No us he fet pas conèixer un personatge amb una vida i una mort de mentida. Ella, la nostra protagonista, la que he procurat que en aquesta estoneta us estiméssiu una mica, és una persona amb una vida i una mort DE DEBÒ. Avui fa deu dies la van matar. A ella i a una altra dona. El mateix dia, el mateix assassí.

Des d'aquest gener, des d'aquest gener són quinze, QUINZE, les dones que les seves parelles o exparelles han assassinat. QUINZE DONES I LES SEVES CINQ CRIATURES: VINT PERSONES. Us l'imagineu, una taula molt ben parada, una taula per vint? Jo ara us ho demano. Un minut per imaginar-vos la millor taula de la masia mudada de restaurant. Imagineu-vos-les a totes elles, a totes quinze amb les cinc criatures, assegudes al volt d'aquesta taula, xerrant, rient, a punt per brindar. **Un minut per imaginar-vos-ho, us demano. Un minut per elles, un minut per totes.**

Quinze, quinze dones, cinc criatures, VINT VIDES. Vint fins avui, fins en aquest moment, perquè sabem que tornarà a passar. Sabem que continuaran volent-nos liquidar, sabem que ens agrediran sexualment a una de cada quatre, està oficialment registrat, sabem que a la majoria a dins de casa mateix, també ho està. Sabem que no és una desgràcia, que no és fortuït, que no és casual, que no és per res que hàgim fet o deixat de fer. Sabem que és la tempesta que pot descarregar a sobre nostre sempre, en qualsevol moment.

Vaig començar a escriure aquest intent d'homilia laica aquest mes de juliol, el cap de setmana que ja eren vuit, les persones assassinades per la sola raó de ser dones. Us podeu creure que a les entrevistes encara em preguntin com és que als meus llibres sempre hi surt, la violència contra de les dones? Com és que sempre hi ha agressions, abusos i violacions, tant a *Argelagues*, com a *Ca la Wenling*, com a *Les nostres mares*, em demanen una mica com un retret. I com es pot escriure, els responc jo, com es pot escriure la nostra experiència de la vida sense les violències que ens la compliquen, ens l'amarguen i fins ens la prenen? I sempre que puc, allargo la resposta i els explico com l'escric i com la descriu, aquesta violència contra nosaltres les dones. Com m'hi miro per no reproduir els ulls del perpetrador, els que ens ha ensenyat a veure'ns a nosaltres, als nostres cossos i a les violències que els fereixen amb el filtre de la pornografia i del morbo.

En canvi, sabeu quina és la pregunta que sí m'haurien de fer i que no em fan mai? Doncs que per què em quedo tan curta, als meus llibres, ves. Va ser una lectora, la que un dia es va aixecar i me la va engaltar.

Era a la primera presentació de la novel·la *Les nostres mares*. La lectora ja hi va venir amb els deures fets, amb la novel·la llegida. Quan vam obrir torn de paraula em va dir que molt bé, que li havia agradat molt l'homenatge que el llibre fa a la seva generació, les dones nascudes als anys 50 sota la dictadura franquista que els hi havia negat els drets sexuals i reproductius, els hi havia negat el dret al coneixement del propi cos, de la pròpia sexualitat, del propi desig, les havia engabiada en el mandat social de la maternitat obligatòria i havia fet legal el criminal lema "la maté porque era mía". Molt bé, noia, va continuar la lectora, molt bé perquè malgrat les poques eines que teníem a l'abast, al llibre també expliques com vam tirar endavant i com us vam aplanar el camí a les que van venir després, vosaltres. Molt bé, tot això ho has escrit molt bé. Però hi havia un però. Amb tants personatges com té la novel·la, em va etzibar, encara te n'ha faltat un. L'onzena protagonista de *Les nostres mares* hauria d'haver estat una dona com jo: una dona que es va arribar a llicenciar en matemàtiques, que va fer de professora, que va tenir un fill... Una universitària de la vostra generació sí que surt, a la novel·la, vaig gosar tallar-la. Espera't, que encara no he acabat. Una llicenciada en matemàtiques, professora, amb un fill, i **AMB UN MARIT QUE LA VA AGREDIR FÍSICAMENT TOTS ELS ANYS QUE VA DURAR EL SEU MATRIMONI**. Aquest personatge que existia i que continua existint, noia, aquest surt? No, aquest ens l'has escatimat.

Vaig començar a escriure aquest intent d'homilia laica amb totes elles al cap, amb el seu clam. Amb el convenciment que si els sermons i les predicacions adreçades al poble han servit per dir-nos de qui era important saber-ne la història, de què era important parlar en públic, no se m'acudia res de més important que parlar de la vida i dels que la maten. Perquè aquí també em quedaria curta si no assenyalés tots els que des de l'alçada física i jeràrquica dels seus púlpits religiosos i laics han atiat paraules i bales contra nosaltres les dones. Púlpits religiosos i laics que fan de més bon detectar lluny, lluny, a l'Afganistan, lluny, lluny a l'Índia. I no cal anar tan lluny. Tenim les Ordinacions d'Àneu ben a prop d'aquí, uns documents gairebé tan antics com les vostres homilies que certifiquen que els catalans també en sabem un niu, de mal parlar, d'acusar de bruixa, de condemnar i de cremar i penjar dones.

No s'hi val a fer l'orni. No s'hi val a mirar amb cara d'interrogant com si tot plegat baixés de Mart. Com si no sabéssim d'on ve, com si no sabéssim que n'hem fet tradició, cultura i llei. Com si no sabéssim que la crueltat contra nosaltres les dones té les nostres mateixes arrels, la nostra mateixa carn: la nostra mateixa sang.

I de perdó, ja em perdonareu que no us en demani. Però esclar que soc conscient que fa d'aixafaguitarres, estar-vos parlant del que us estic parlant. I quina murga, haver-ho de ser. Aixafaguitarres, valenta, forta, ràpida, resilient... Quin descans poder ser la que fa més festa, la que es pot desentendre del perill, la que no li cal l'alarma de la por, la que pot caminar sense girar el cap enrere, la que es pot deixar anar, la que si li ve son es planta, es mira el bosc, tria l'alzina més vella, s'hi ajaça i fa la becaina a sobre del seu llit de fulles tou i cruixent sense que ningú l'hagi de guardar.

Que mai més ens hagin de vetllar el son, benvolgudes i benvolguts. Que mai més ens l'hagin de treure, estimades ganxes i estimats ganxos. Que tinguem dret a passar ratlla a totes les aficions, a tots els llibres, a totes les pel·lícules, a tots les sèries, a totes les muntanyes, a totes les platges i totes les ciutats de la llista: però perquè les haurem viscut, no perquè ens hagin aniquilat i quedin suspeses per sempre. I si ens donen un púlpit com el que avui tan amablement vosaltres m'heu donat, doncs jo obro els braços per rebre i oferir-vos l'abraçada més càlida i dir-vos GRÀCIES. Gràcies per haver-me deixat aixecar la veu per totes quinze, per totes vint, gràcies per haver-me deixat defensar la vida.

ORGANYÀ